

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
DANAŠNJI BROJ Kr. 4.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI DO
KONCA GODINE Kr. 60. — ZA INOZEMSTVO
Kr. 100 — OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 10.

Šibenik, 24. rujna 1921.

God. I.

Prva borba.

O izboru za članove mjesnog školskog vijeća razvila se prošle nedjelje borba veće dimenzije nego li je bilo predvidjeti. Radilo se o instituciji, koja uz svu njezinu važnost u školskom polju ne može pobuditi onoliko interesa, koliko se opazilo u Šibeniku. Proveli su se izbori i u drugim gradovima, ali je uopće prošlo gotovo neopaženo. Kod nas naprotiv sukobila su se dva protivnika i omjerila svoju snagu prvim nastupom. Sada vladajuća stranka komunističkom, koji je izdala u splitskim novinama „Životu“ i „N. Doba“, kvalificirala je ove izbore kao „borbu između liberalnog i nacionalnog bloka i klerikalne družbe, koja je sramotno podlegla“.

Ma kako se u ovom „komunističkom“ prikazivali nedjeljni izbori, mi tvrdimo, da su oni bili jaki i kompaktni istup većine protiv nekolicine, koja se diktatorom nametnula gradu, da su protest svijesnog građanstva, koje je htjelo dati izraz svog nepovjerenja i osude partižanstva i stranačke zagrižljivosti, koja je jedino osnovna misao ljudi, koji upravljaju gradom, a k tomu da su dokaz jakosti Pučke stranke. Ovakvo smo značenje htjeli dati nedjeljnoj borbi, i takvo je ona uistinu i pružila.

Od dana oslobođenja zauzele su upravu grada, prisvojile su vodstvo i vlast stranke i osobe, za kojima ne stoji Šibenik. One same imaju monopol patriotizma, one same su nacionalne i državotvorne, one same su za jedinstvo naroda i države. Zavedene stranačkom strašću postupale su, kao da nas nema, bez obzira, potpuno su nas ignorirale. U svim odborima, upravama, društvima, institucijama uvijek osobe, uvijek samo stranke, koje ne predstavljaju volju naroda. I pri izborima mjesnog školskog vijeća htjeli su se poslužiti istim metodama, raditi istim stranačkim mentalitetom. Jesmo li mi smjeli dopustiti, da zauzmu mjesta i u školskom vijeću, u instituciji koja ima za glavnu zadaću nadzor nad odgojem djece, stranke, koje imaju kulturni program protivan našem? Što se zar htjelo, da mi ostanemo

pasivni i puštamo u njihove ruke i mjesno školsko vijeće?

Oni su izazvali borbu, i mi smo borbu prihvatili. Bez sumnje, od veće koristi bi bilo, da do borbe nije došlo, jer se u ovakvim prilikama podižu stranačke strasti, a škodi uvijek zajedničkoj nacionalnoj stvari, osobito kod nas u Šibeniku, koji smo tek oslobođeni. No to od nas nije zavisilo.

Predbacuje nam se u spomenutom komunističkoj nemoralnu demagošku agitaciju, pri kojoj da nijesmo birali sredstva. Ako se mora govoriti o tome, onda „liberalni i nacionalni blok“ je u ovomu prešao svaku pristojnu mjeru. Radio je i kako demagoški, agitirao je, kao da se odlučuje o najbitnijim i najvitalnijim narodnim pitanjima, a pri tome se nije služio samo „starijima“ i frazama, već i sredstvima, koja nijesu na čast stranac, koja se gerira kao jedina predstavnica naroda. Nama nije bilo potrebno agitirati, jer dosadašnje postupanje, upravljanje i bezglavna i štetna politika u svakom pogledu vladajuće stranke bila je za nas najbolja i najuspješnija agitacija.

Nije bio za nas „strašni poraz“ niti smo mi „sramotno podlegli“, kako javlja onaj komunistički, jer i oni, koji su ga sastavili, uvjereni su, da je pobjeda bila na našoj strani. Onaj broj 162 ne znači ništa. Naših 129 glasova i mnoštvo roditelja, koje je bilo zapriječeno i rastjerano sa birališta, a da nije moglo dati svoj glas, jasno govori, da li smo mi u ovoj borbi podlegli. Bude li pak pravde morat će se očitovati i volja onih, koji nijesu mogli do glasovanja.

Nedjeljni izbori jasno su očitovali, gdje je većina i koliko smo mi jaki. Ovo treba da upamte oni, koji tobože ne će da računaju na nas. Ovo je bila prva borba, koja je dokazala, da se ne može vladati protiv volje naroda, a s druge strane ozbiljna opomena vladajućim faktorima da u odredbama, koje se tiču odgoja djece moraju imati pred očima i vjerski osjećaj roditelja.

PROTIĆEVA AKCIJA.

Akcija St. Protića, kojom smo u više navrata nastojali upoznať naše čitatelje, izgleda, da je u zadnje vrijeme počela postizavati veće efekte. Proglas, koji je Protić ovih dana objavio u beogradskim novinama unio je ne maln zabunu u redove radikalne i demokratske stranke. To nam najbolje dokazuje i raspoloženje među demokratskim poslanicima, da su se spremni odreći i svog omiljenog ministarstva unutrašnjih djela u korist radikala, samo da se održi radikalno-demokratski savez.

Za nas nijesu tako važna ova demokratsko-radikalna natezanja, jer znamo, da su te tobož državotvorne stranke daleko od toga, da nas Hrvate ne smatraju samo objektom svoga nagadanja. Ovaj momenat nas više zanima značenje Protićevog proglašenja po dosadašnje držanje Hrvata u javnom životu i rad dosadanje vlade.

Kad smo mi Hrvati bili nezadovoljni sa nastojanjem radikalno-demokratskog bloka, da nas učine građanima drugoga reda, bili smo skoro od čitave srpske javnosti i onog dijela

Hrvata, koji se iz interesa dao u nama protivne redove, nazivani kao austrijske slugu, koji ne znaju da cijene slobodu. Jednako nas se nazivalo i radi držanja hrvatskih poslanika u konstituenti prigodom uvadjanja centralizacije, novog ustava i njihove odluke, da se do skrajnih granica bore za njegovu reviziju. Danas g. Protić, koji je prvi među prvim Srbima i bio glavni stup radikalne stranke od njezina osnutka, u svom proglasu potpuno se stavlja na stanovište hrvatskih stranaka i upravo porazne zadatke izdava iz dosadanjeg rada demokratsko-radikalnog bloka po te stranke. Demokratska mu stranka nije ni „demokratska“ ni slobodoumna, a savez njen s radikalima stvorio je nesnosne prilike između Srba s jedne strane, a Hrvata i Slovenaca s druge strane. Ministarstvu policije data je takva vlast kakve nema jedan ministar ni u jednoj kulturnoj državi na svijetu.

Glavni dio kritike St. Protića kreće se oko ustava, koji je, kako je poznato, odglasan kupljenim glasovima muslimana i slovenskih zemljoradnika protiv volje Hrvata i Slovenaca. On mu je reakcionar i zaostaje za onim srpskim od g. 1888.: „ne može da obezbijedi upravu države i ne daje osnovu za dobre i prave odnose između tri grane našeg naroda“. Dokazuje nadalje, kako su upravo oni, koji su na taj način donijeli ustav prvi, koji su ga pogazili zakonom o bezbjednosti države. Način kako je ustav donesen i kako se primjenjuje u radikalno-demokratskim rukama, da je glavni uzrok, da kod našeg ustava ne zapažamo onih uobičajenih dobrih posljedica, koje redovito ustav donosi kod svih naprednih država. Kod nas mjesto poboljšanih prilika iza primljene ustava zbila su se dva atentata: na kralja i ministra Draškovića, nastala je teška financijska kriza, naša vanjska diplomacija doživjela nekoliko krupnih neuspjeha i nastala pobuna u Staroj Srbiji, gdje komite služe kao čuvari javne bezbjednosti, a topovi stvaraju mir i red. Policijske su se objave uvele kao propusnice, cenzuriraju se ne samo novine, nego i kalendari, zabranjuju se novine, a mi-

nistri i suci se prepiru, da li je zabrana po ustavu ili ne.

Sama si javnost može zamisliti, kakvo svijetlo bacaju na dosadanji rad Pašić-Pribičevićeve vlade ovakve riječi jednog parlamentarca, kao što je g. Protić. Ali one imaju još dublje značenje, kad znamo, da Protić ima i vlastitil nacrt ustava i da se on u glavnom pokriva sa težnjama Hrvata.

Jedna od glavnih značajka Protićeva ustava, koja ga nama Hrvatima čini simpatičnim, je podjela naše države u šest dijelova. Ova je osobito važna i za nas dalmatinske Hrvate.

Plan radikalno-demokratskih velikosrba sa ustavom i ostalim svojim ukazima i odredbama išao je bjelodano za tim, da ne samo politički, nego kulturno i ekonomski pocijepaju te oslabe Hrvate. Za to im se najpodesnijim načinom učinila centralizacija čitave države u Beogradu i podjela zemlje u tridesetak oblasti. I ove oblasti su tako skrojene, da skoro u devet desetina oblasti bude u pretežno većini srpski živalj, što bi s vremenom imalo dovesti dotle, da Hrvata u ovoj državi više ne bude, nego bude kako u praksi tako i u formi Velika Srbija.

Međutim se i Protiću ova ideja čini neostvarivom, te bi nastojao naći način kako, da se u našoj državi ide sporazumno sa svim trima plemenima. Pronicavi duh vidi, da uništiti Hrvate nije šala i da su svi mali duhovi, pa taj bio i Pribičević, koji ne znadu crpsti pouka iz sudbine Austrije i Ugarske. Sada je samo na srpskoj javnosti, da se odluči: ili za Protića ili za Pribičevića i Pašića. U ovom je slučaju čeka borba, na koju su Hrvati i te kako naučeni za sličnih nastojanja Mađara i Nijemaca; u onom pak t. j. sa načinom Protićeve akcije i njih Srbe i nas Hrvate a u prvooa redu našu zajedničku narodnu državu i misao narodnog jedinstva čeka napredak i zdravi poredak, za kojega će nestati ne samo današnjeg nesnosnog stanja, u koje nas je dovela luda Pašić-Pribičevićeva misao, da se preko Hrvata prede na dnevni red, nego i kronične naše financijske krize i diplomatskih neuspjeha, kao i današnjeg kaosa, u komu se nalazi naš pravni poredak.

Glose o Trumbićevu interviueu.*)

G. dr. Trumbić u svom razgovoru sa urednikom „Novog Doba“ Razglabajući o izgradnji naših željeznica dolazi do zaključka, „da državni faktori ne polažu važnost na to, da naša država dobije izlaz u što kraćem roku na ove dvije luke (Split i Šibenik) srednje Dalmacije“.

Lijep nam je pozdrav donio dr. Trumbić iz Beograda putujući preko

* Zamoljeni od gosp. Jerinića, kao gostu uvršavamo mu ova razmatranja. Uredništvo.

Zagreba i Like! I jer taj pozdrav dolazi uprav iz njegovih usta, mi ne možemo a da ne vjerujemo njegovoj zbilji. Nego dr. Trumbić, da mu se sa vladine strane ne predbaci, da joj baca klipove pod noge, gornji je zaključak stvorio na temelju financijskih podataka. Po proračunu dra. Trumbića izvršenje ličko-dalmatinske željezničke pruge zahtijeva 60 milijuna dinara, dok bi se za izgradnju unske željezničke pruge imalo potrošiti 250 milijuna dinara.

Za izgradnju ovih obiju pruga prema proračunu dra Trumbića treba dakle svota od 310 milijuna dinara. U vladinoj osnovi domaćeg investicionog zajma od 500 milijuna dinara određeno je 15 mil. za ličko-dalmatinsku prugu, a za Unsku prugu 30 mil. Kako vidimo, po Trumbićevu proračunu za ličko-dalmatinsku prugu treba još 45 mil., a za unsku prugu 220 milijuna dinara.

Mi se ne možemo nadati, da će vlada uložiti za ove pruge iz investicionog domaćeg zajma više niti prebijeće pare, jer prema projektu financijskog Odbora u Beogradu, koji je bio otiskan u „Službenim Novinama“, ono ostalih 445 mil. dinara već je unaprijed porazdijeljeno za druge radnje. U svom razgovoru dr. Trumbić nagada, da bi za ove investicije, naime za izgradnju ovih dviju pruga, koje nas najviše zanimaju, vlada imala crpiti sredstva iz novih zajmova u iznosu od koje 4 milijarde dinara, i pri tome nam jasno daje razumjeti, da će se ovi novi zajmovi sklapati u nedogledno vrijeme, a po tome da je i izgradnja obiju navedenih željezničkih pruga već sada odgođena do toga sretnog termina, naime da je odgođena u neizvjesnost.

Kad bi ovo bio napisao ili rekao koji zagriženi opozicionalec, to njegova optužba ne bi na nas ni izdaleka djelovala onako, kako je porazno djelovala Trumbićeva poruka. Dok smo mi mislili, da će domaćim investicionim zajmom biti izgrađene obe ove željezničke pruge, Trumbićev intervju otkrio je istinu i bogatstvo nas jednom iluzijom više. Ovdje stojimo pred golom istinom, da željezničke pruge, koje najviše zanimaju Šibenik i Split, ne će biti za sada dovršene. O tomu nema rasprave ni dokazivanja, da su ove dvije pruge naše dvije žile kucavice, kao što nema niti smisla sada napadati vladu, zašto nije u izgradnju ovih dviju pruga od domaćeg investicionog zajma od 500 milijuna investirala svih 310 milijuna, a ostatak upotrebila za ostale pruge. Mi bismo jedino mogli prigovoriti vladi, zašto nije učinila jedan investicioni unutarnji zajam od recimo dvije milijarde dinara, te isti investirala ončas u definitivnu izgradnju najnužnijih željezničkih pruga i luka. Ali i taj prigovor možda ne bi bio na mjestu, jer današnja politička situacija nije baš takva, da bi se a priori moglo ustvrditi, da bi jedan takav financijski plan naišao na posvemašnji odaziv,

kakav bi morao da bude, ako ne s drugog razloga, a ono bar jedino stoga, što bi jedna državna financijska operacija u velikom stilu oživotvorila naš umirući unutarnji rad i zaradu.

Osim Trumbićeva intervjua dolaze nam i druge vijesti iz Beograda, koje se potpunoma slažu sa Trumbićevom tvrdnjom, da se ne može opredijeliti termin, kad će ove dvije željezničke pruge biti dovršene. U ministarstvu željeznica sjedi naš dobar znanac inžinir g. Sabo Jelić iz Slanoga, i ne varaju li svi znaci, njegova je riječ u pitanju izgradnje željezničke mreže u našoj domovini najodlučnija. Dobri jezici govore o njemu, da se dušom i tijelom zaljubljuje u jednu drugu željezničku prugu. U onu naime, koja bi Beograd imala spojiti sa južnom Dalmacijom.

Ti dobri jezici pričaju dalje, da se g. Sabu Jeliću predočilo sve kolosalne poteškoće, koje stoje na putu izgradnje te pruge, ali on, kažu, odgovara, da će modernoj tehnici uspjeti prebrditi sve te poteškoće. Na prigovor, da bi izgradnja te željezničke pruge pozobala na hiljade milijuna, Sabo Jelić se smije i ne briga se za potrošak, kao ni za to, odakle ćemo mi stvoriti te ogromne svote. On se zagrijava još više za Beogradsko-južno-dalmatinsku direktnu prugu — o tomu nema sumnje, pa vrug odnio sve ostale pruge — taj će njegov projekat dobiti placet ministarskog savjeta.

Mi iz sjeverne Dalmacije nijesmo zavidni našoj braći u Boci Kotorскоj. Kao što želimo razvoj naše krajine, tako želimo i onaj njihove. Ali za razvoj gornje i srednje Dalmacije od prijeko je nužde izgradnja željezničkih pruga u njihovom zaleđu. Za razvoj Boke Kotorске nije nikakva potreba. Boka ima sasvim druge uvjete njezina razvoja, nego li ga imamo mi na sjeveru Dalmacije. Bude li kod nas ljudi, koji će shvatiti internacionalno značenje našeg Bosfora i naših fiorda u Boki Kotorскоj oni će stvoriti plan, po kojem će se razvijati ovaj od naravi nadareni skup luka, zavoja i brda i bez jedne direktne željezničke pruge Beograd-Tivat.

Nego kad smo na čistu, da vlada nema novčanih sredstava, da nam priskoči u pomoć i kad znamo, da je naš željeznički spiritus movens g. Sabo Jelić zanesen za izgradnju bokokotorske pruge, samo po sebi nam se nameće pitanje, možemo li mi mirne duše gledati, kako se naši krajevi, naše dvije važne luke, Split i Šibenik,

ne će moći da razvijaju radi toga, jer nemaju željezničkog zaleda?

Madari i Nijemci opirali su se izgradnji ovih pruga iz političko-nacionalnih razloga. Naša vlada nema nikakva razloga, da se opire izgradnji njihovoj, ali nju priječi vis major, da bi za sada došla ususret našim ekonomskim potrebama, pa zato stvar je sama po sebi iluzorna, da na nju apeliramo, da ju napadamo.

Što mi možemo u ovom našem vitalnom pitanju tražiti od centralne vlade, to je da nam dade vlastite inžinire i činovnike i da izgradnju ovih obiju pruga pripusti jednom privatnom konsorciju sastavljenom od domaćeg kapitala uz najpovoljnije uvjete, koje može da pruži jedna država svojim državljanima.

Radi se, kako prije navedeno, o jednom kapitalu prema proračunu g. Trumbića od 265 mil. dinara. (Ukupni trošak iznosio bi 310 milijuna din. Vlada daje 45.). Ja mislim, kad bi g. Trumbić zaveo jednu javnu akciju, da se ustanovi jedan privatni konsorcij, koji bi imao da privede kraju izgradnju ličko-dalmatinske i unske željezničke pruge, da bi ovaj njegov pothvat ne samo našao odaziva i on kroz nedugo vrijeme sakupio nužni kapital, nego da bi njemu uspelo i to, da sakupi nužni kapital, koji je potrebit za izgradnju kratke željezničke pruge od Drišća preko Konjevrat - Crnice do Šibenika.

Ostavimo za čas po strani političke simpatije i antipatije, pripadanja ovoj ili onoj stranci, odobravanje ili kudenje rada raznih resortnih ministara, jednoj ovakvoj privatnoj akciji, koja bi imala da Jadransko more što kraćim željezničkim putem spoji sa Zagrebom i Beogradom, nijedan se resortni ministar ne bi mogao oprijeti, a ja sam uvjeren, da ministarski savjet ne bi bio zaslijepljen, pa tomu privatnom konsorciju uskratilo nužne koncesije radi toga, jer bi mu na čelu stajao dr. Trumbić.

Da bi jedna ovakva akcija imala uspjeha, o tomu ja ne dvojim. U sličnoj su se situaciji nalazili Dubrovčani, kad je parna sila zamijenila jedro na moru. Bečka im vlada nije htjela pružiti nikakve pomoći. Naša mama ne može. A što su učinili Dubrovčani? To znamo svi. Parobrod po parobrod gradili su ili kupovali sakupljajući dionice uglavnom između samih sebe, i danas oni imaju dosta jaku trgovačku flotu.

Mi u gornjoj Dalmaciji imademo

prilično kapitala. Imademo sijaset advokata, liječnika, popova, trgovaca, posjednika, banaka. Imademo sve uslove, da se Split i Šibenik i bez vladine osobite novčane pomoći lijepo ekonomski razvijaju, ali, što se meni čini, fali nam jedna osoba, koja bi znala, da baci po strani političko trzanje, a da okolo sebe okupi sve, što je voljno da radi za ekonomski prepород ne samo Splita i Šibenika, nego cijele srednje i sjeverne Dalmacije.

Ne bi li dr. Trumbić mogao zakucati na vrata njegovih političkih prijatelja i protivnika od Gospića do Splita i Šibenika i zainteresirati ih, da oni privеду kraju izgradnju ličko-dalmatinske i unske pruge, kad se za odulje vrijeme ne možemo nadati, da će ju vlada moći izvesti?

Miho Jerinić.

Tjedni pregled domaćeg politike.

Šibenik, 24. rujna.

Naš unutarnji položaj je zadnjih dana postao mutniji nego je dosad bio. Činilo se početkom ovog mjeseca, da je glavna pažnja naših mjerodavnih krugova posvećena uspjehu novog investicionog zajma, koji bi se imao uložiti za popravak našeg saobraćaja. Vlada je povelila i agitaciju za ovaj zajam turivši u javnost nacrt jadranske željeznice, koja bi imala da spoji Beograd sa Kotorom.

Vlada si je ovim korakom, izgleda, slab posao učinila, jer se navedeni nacrt nikako nije primio hrvatske javnosti, koja u njemu vidi samo izolaciju drugih krajeva, koji su kud i kamo gospodarski važniji po našu državu nego oni, kojima tu prugu vodi spomenuti nacrt. Ova naoko izgledajuća izolacija gospodarskih interesa drugih krajeva, u kojima u apsolutnoj većini ne nastava srpski živalj, dobiva i svoju političku pozadinu, kad uočimo da se davno započeta i u velikom dijelu izgrađena unska i lička željeznica najednom obustavlja da dalje izgrađuje i dovrši, i pravi taj nacrt, koji bi i za Ameriku bio luksus.

No pažnju s ovog pitanja kao da je svratila Protičeva akcija, koja je njegovim istupom u javnost stvorila posve nove prilike u odnosu između vladinih stranaka.

Demokrati bojeći se, da radikali ne pođu za Protićem i sastave vladu sa hrvatskim strankama, litirciraju sve dalje i nude radikalima i ministarstvo unutrašnjih djela i ono financijska, za koja su se i te kako znali boriti, samo da ostane današnja platforma sastava

PODLISTAK

SCOUTIZAM.

Svi slojevi savremenog društva osjećaju labilnost položaja i teže za promjenama. Na svim poljima opaža se zastoj i stagnacija. Kao da ljudstvo umire... Općenita socijalna pitanja osobito radaju se osebnim rezonovanjem i ispoljuju se bez objektivnosti u onoj: koliko ljudi, toliko čudi. Nigdje harmonije duha, a posvuda samoživstvo i pusti egoizam. Svatko hoće da bolje zna i umije. Svatko riješava najzakucastija pitanja i bježi od pouke. Svatko grčevito, pa makar i nedosljedno, brani svoje stanovište. No svejedno, svatko se duboko priklanja učincima vremena, koje bezobzirce u svojoj tajanstvenosti poklapa silu i obmane ljudske, u čija se srca uvukao mjesto razuma paroksizam misli i osjećaja.

Čini se međutim, da se naša generacija nalazi u stadiju ozdravljenja. Ne obazirući se na razna deklamovanja pojedinaca, ljudi navični na rad

nastoje oko toga, da obnove svoj gospodarski položaj i trse se, da se primaknu mirnodobskom životu. Samosvijest praktičnog uma, autonomija volje pojedinca, koja uzdiže čovjeka do individualne ličnosti, otrešavši se mračnjaštva i upliva drugih, izbija na javu. Čovjek se obnavlja i pokazuje u pravom svijetlu. Idealna čovječnost poklapa se s dužnostima prema Bogu i prema iskrnjemu. Kao da je prestao i zatomio u ljudskim dušama onaj potresni ratni poklič, koji je sa zebnjom upravo makinalno gonio nevine žrtve na poljane boga Marsa. Ljudstvo je željno mira i blagoslova!

Povlačeći prvu komponentu, gdje se odrazuje bol i tuga, sažaljenje i prezir prema umišljenim i napuhanim, sa onom rada i volje, ne izbijamo svejedno rezultat zadovoljstva i sređenja. Varamo se u svojem površnom promatranju, ako mislimo, da smo daleko od ratnog meteža i njegovih posljedica. Nezdrava psihološka opažanja, protkana optimizmom za narod i njegovu budućnost, zastiru nam pogled pred zbiljom života. Ona realna

vrijednost, koju smo saželi u našem naziranju oko sredivanja naših prilika, željni sreće svome narodu, gubi se naprećac, čim se obazremo na vrijeme i prilike. Zdravo posmatranje naših prilika, koje bi vodilo konsolidaciji i imalo biti putokazom našem kulturnom i ekonomskom razvoju, sišlo je stramputicom. Prevagnula je moć strasti, zloće nad onom rada i ljubavi. I porred naše volje, da upregnemo sve svoje sile, kako da se odupremo ovim nezdravim socijalnim činjenicama, čini se, da se nalazimo u pomutnji izbora onih sredstava, koja bi uistinu bila kadra da održe ravnotežu. Nastala je zbrka misli i pojmova, jer, dok se s jedne strane piskutljivo obaramo na stare grješnike i pogreške i s nekim neraspoloženjem gledamo u razvoj događaja prekrstivši ruke, dotle s druge strane nemarom, ljenošću, mržnjom, neiskrenom kritikom i podlim ocrtivanjem, afirmišemo svoje bolesno raspoloženje, koje ne podnaša evolucije, strpljivosti, zdravog shvaćanja i ustrajnog rada.

Nema dvojbe, tragovi su to bo-

lesne duše. To su kobne posljedice rata i ratne psihoze. To su odjeci nesređenih glava, pretopljeni gadnim strastima. Umaklo je pred našim očima sredstvo lijeka za blago umirenje duhova, i nije čudo, što danas mnogi dolaze u sukob sa zakonom i moralom. Poštivanje zakona i dužnosti tek je formalnost, koja u većini slučajeva obvezuje personalnost bez čiste ideje.

Pitanje je, kako da se izvučemo iz ovog kaosa? Istina je, ove nezdrave socijalne pojave zakvatile su čitavo društvo, čitavi svijet. Atmosfera puna je bakterija, zagušljiva je i smradna. No istina je i to, da svi kulturni narodi postavili sebi za prvo načelo: spasiti društvo iz ove situacije i to tako, da su sve svoje sile okupili oko tjelesnog i moralnog uzgoja svoje mladeži. Neke su naše novine tek mi-mogred svojedobno napomenule osnivanje scouta a Americi, Engleskoj i Francuskoj, ali nijedna novina nije posvetila tom zdravom i nadasve kulturnom momentu veće pažnje. Moćne države stvaraju svoje junake, svoje scoute. Podizanje modernog tjelesnog

vlade. Radikali se boje uza svu prijaznu naklonost demokrata, da bi se mogli razdvojiti, ostanu li i nadalje u kooperaciji s demokratima, te bi tako bio oslabljen koliko položaj vlade, toliko i njihov vlastiti u odnosu prema demokratima. Da se svemu ovome izbjegne, radikali su skloni, da se nade nova baza za sastav vlade u izborima. Radi toga se nervozno pripremaju vladine stranke i sazivlju zemaljske konference, da se što više vodi agitacija za njihovu stranku i u prvom redu za njihov politički program. Socijalni naime i kulturni program kod svih skoro stranaka osim Pučke, kao da je u zadnje vrijeme likvidirao pred važnošću nekih političko-upravnih pitanja, koja su izbila na javu.

Radikalna je stranka svoj socijalni program ispunila isplativši muslimanskim begovima dvjesto milijuna kruna, što su glasovali za ustav, a demokratima, kad su dobro prošli izbori za konstituantu, sada nije više stalo za agrarnu reformu i pustili su, da se posjednici i težaci tuku između sebe, tko ima pravo. Svoju kulturnu akciju i jedni i drugi povjerili su nižem episkopu Dostiju.

Episkop Dositije je boravio nekoliko mjeseci a Češkoj u svrhe agitacije proti katoličkoj crkvi i da češke odmetnike privede na pravoslavlje. U tome je i uspio, jer kako javljaju novine, 21. ov. mj. na pravoslavnu Malu Gospu došao je u Beograd i bio svečano ustoličen prvi čehoslovački pravoslavni episkop dr. Pavlik. Ustoličenje je prisustvovalo ogromno mnoštvo svijeta, a izvršio ga je patrijarha Dimitrije sa ostalim episkopima. Tom prigodom proklamovao je novi vladika u svom proglašenju na svećenstvo Jana Husa kao sveca pravoslavne crkve. Za što svečani doček njegov i ostalih delegata pobrinula se dakako naša vlada i za tu svrhu preko Ministra financija odredila veći iznos bez obzira, da li tom paradom vrijeda osjećaje preko polovinu građana naše države. To se sve događa zato, jer su u Jugoslaviji sve vjere jednako-pravne i jer pravoslavna crkva nije privilegirana, nego po ustavu potpuno ista kao i sve druge.

Jedinstvo u srednjim školama.

Ove godine uvedena je u naše škole „Istorija srpskoga naroda“ izdanje od godine 1919. Knjiga druga, koju je napisao St. Stanojević Na str. 79. ove knjige, gdje je govor o okucabiji Bosne i Hercegovine, ovih „srpskih pokrajina“

odgoja, reformisanje škola i unapređenje uzgojnog života jeste najdoličnija odlika naroda kulture. Princip scoutizma jest princip nacionalizma, djelo kulture, snaga naroda. Novi pokreti u tom pravcu javljaju se i drugovdje. Svugdje je riječ o scoutima, kao onima, koji ostaju i koji valja da grade. Upotrebljuju se kod svih kulturnih naroda najbiranija sredstva, da se zagrije mladost. To svi čine iskreno, iz uvjerenja, jer vjeruju u snagu svoje mladeži, kojoj pripisuju zadaću narodne obrane. Bez otezanja shvatili su veliki narodi krilaticu: „Na mladima svijet ostaje.“

A kako se mi brinemo za svoju mladost? Posvećujemo li pažnju našoj uzdanici, našoj sreći? Već na prvi mah teško nam je pri srcu i duši. Naša štampa našalost malo u tom pravcu radi, a i onda odiše partajskom natruhom. Pušta se naša mladež u borbu, u život, i to prije nego li je stekla ikakve preduvjete. Mjesto nauke, dobrog štiva i prosvjete uma laća se naša mladež radije sporednih grana, koje ne može shvatiti i koje ju istom

koje nastavaju „Srbi sviju triju vjera“ štampane su doslovno ove riječi, da ih naša hrvatska djeca uče i čitaju:

„Protiv Austrije diže se u tai mah nešto muslimanskog stanovništva, te je Austrija ipak, i ako tek poslije jakog otpora, ušla u Bosnu i Hercegovinu. Strepeći od Srba i bojeći se, da oni ne rade protiv njenih državnih interesa, austrijska je vlada počela u Bosni stvarati Hrvate od tamošnjeg katoličkog pučanstva i pomagati ih u borbi protiv Srba.“

Koji je toliki bedak, da ovo prije nije znao, neka se vrati u srednju školu za ministrowanja gosp. splenta Pribečevića, pa će i to naučiti.

Pribečevićev lični organ. Kako su u zadnje vrijeme po čitavom novinstvu učestale tužbe na djelovanje ministra Pribečevića, počeo je u Beogradu na trošak ministarstva unutrašnjih djela da izlazi list „Nova Štampa“ sa zadaćom, da uzimlje u obranu rad ministra Pribečevića i pere njegove grijeha. Teško je sada kazati, hoće li uspjeti ova akcija. Onu staru našeg naroda: „Voda opere sve do crnog obraza“ još nitko nije oprovrgao.

Prilike za izbore. Vlada je predložila nacrt za nove izbore, koji se osniva na D' Hontovom sistemu. Po ovom izbornom redu vladine stranke bi sebi na taj način osigurale većinu, da daju 40 mandata više Srbiji, nego ju ide po broju pučanstva, kao i za izbora za konstituantu. Prema nekim informacijama predviđena je u ovom nacrtu i jedna osnovka iz starog srpskog izbornog zakona, po kojoj bi glasovi one stranke, koja nema toliko glasova, da joj izade količnik bili pripojeni najjačoj stranci. Na pr. u Dalmaciji se vode izbori i najviše glasova dobije framesunska demokratska ili veliko-srpska radikalna stranka. Mi Hrvati i katolici, koji hoćemo da uočavamo svoju hrvatsku individualnost i vjeru, dobijemo toliko glasova, koliko nije dostatno za jednog poslanika. Sada naši glasovi moraju pripasti toj stranci. Ako je to napredno, onda više ne znamo, što je nazadno.

Dosta kasno! Iz Beograda javljaju, da je u Ministarstvu Prosvjete tek sada naročita komisija valjda zbog općeg nezadovoljstva i tolikih prosvjeda počela s pregledavanjem školskih knjiga za sve srednje škole. Ovo da je bilo nužno pošto se ispostavilo, da se u nekim knjigama nalaze stavke, koje su kadre povrijediti plemensku osjetljivost.

kasnije nakon dovoljne izobrazbe čekaju. Današnja naša revolverska štampa, koja nije svakako odraz kulturnijeg naroda, širi među narod takve blezgarije i neumjesnosti, da je upravo sramota, a i čudno, kako vlast sve i sva bez obzira na prosvjetnu tendenciju štampe dopušta. Medutim što vidimo? Baš ovakve listove naš mladi svijet kao pomaman čita. Na novinarskom kongresu da li se itko našao, te istao proti takvoj štampi, koja mjesto ljubavi širi mržnju, raspiruje strasti i kviri narodni ugled?

Zdrava štampa neka počne djelom scoutizma, neka otvori svoje stupce odgoju mladeži i neka piše u tom pravcu. Neka daje iskrene pouke i neka širi poštene ideje među mladež.

Bože-daj, da u našoj mladoj državi po uzoru drugih velikih naroda započne pokret scoutizma, odgoja mladeži na poljima nauke, daleko od političkog strančarstva, e da konačno naši scouti postanu pravi, zaslužni sinovi ujedinjene naše domovine.

Izbori predstavnika roditelja za mjesno školsko vijeće.

Nedjeljni izbori lijepo su osvijetlili prilike u našem gradu. Vidjeli smo s jedne strane sve moguće protuzakonitosti naših protivnika, samo da se održe na vlasti. Vidjeli smo koješta, što je u velikoj većini našeg građanstva moglo uzdrmati vjeru u pravni poredak i ličnu sigurnost u našem gradu, čemu se nijesmo nikako nadali u našoj narodnoj državi poslije toliko bezakonja, nepravda i nasilja podnesenih za prošlih tuđinskih režima. Ali opet s druge strane uprav nas je zadivilo držanje naših svjesnih i neodvisnih izbornika, koji su dobro shvatili važnost ovih izbora radi političkog i kulturnog značenja, što su im ga dali sami protivnici, pak u velikom broju došli na biralište, da izvrše svoju građansku i roditeljsku dužnost. Bez vike i buke, bez agitacije, potkupljivanja i nagovaranja došli su, da za svoje predstavnike izaberu ljude svog povjerenja, koji su i dosad znali bez velike parade da štite njihova prava i promiču njihove interese. Svoju bi dužnost svi bili i izvršili, da nije nadošla osim nesavjesne agitacije i brutalna sila, koja ih je rastjerala s birališta i tako spriječila u vršenju njihovih prava i dužnosti. Protivnici s tom brutalnom silom nijesu postigli svoje svrhe, i ako to krivo misle. Sve naše svjesno i neodvisno građanstvo još više su udaljili od sebe, a čvršće privezali uz ljude njegova povjerenja, još odlučnije je onopološlo s birališta, da brani svoja prava, koja ne će da mu ih nitko, pogotovo sama vlast, krnji. Ti naši svjesni i neodvisni izbornici samo mirno čekaju i najodlučnije traže obnovu ovih očito protuzakonitih izbora, da slobodno, po svom uvjerenju, izaberu svoje predstavnike. Mnogo je bilo pristranosti, još više protuzakonitosti i nasilja prigodom ovih izbora. Hoćemo da ovdje iznesemo samo glavnije.

Strančarsko držanje opć. upravitelja prije izbora.

Predobro znamo, da su se gospoda, koja su kroz ove tri godine uzela u ruke monopol patriotizma i vladanja u našem gradu, bojala, da će to već ovom prigodom prestati, na ovim izborima sa svojom listinom propasti, pak da će se već ovom prigodom vidjeti, da Šibenik nije u njihovim rukama. Zato su poduzeli i izrabili sve i sva, da to spriječe. Žalostno je i svake osude vrijedno, da im se za te njihove nečasne ciljeve dao potpuno u službu, pače stavio na čelo, općinski upravitelj dr. Rajević, koji se dosad samo izvanjski vješto i međenim riječima i obećanjima prikazivao, da je nepristran, dok je naprotiv s cijelim svojim postupanjem i držanjem osobito ovom prigodom pokazao, da je strančar, zagrižen policaj-demokrata. Ovdje ćemo upozoriti samo na neke stvari i činjenice.

Kako bismo mogli i morali, ne ćemo mu prigovoriti, što je oglaš, kojim se građanstvu javlja ove izbore, bio na veoma malo mjesta oglašen, a ni na ono malo mjesta nije baš upadao u oči, jer nije bio tiskan, nego pisan na

pisačem stroju, pak se čisto gubio među drugima. Ali svakako moramo opaziti i prigovoriti i sa žalošću i ogorčenjem istaknuti, da „nehotice“ mnogim roditeljima nije uopće poslan poziv, i ako im djeca polaze školu, i ako su bili uneseni u listine pojedinih upraviteljstava škola za ovu svrhu, pak potom i imali pravo na izbore. Dakako opet „nehotice“ i „slučajno“ se dogodilo, da taj poziv u ogromnoj većini nijesu primili baš oni ljudi, za koje su bili sigurni, da ne će za njih glasovati. I ako je to žalostno i vrijedno svake osude, tomu se ipak nije čuditi, kad se zna, da je sve te pozive vlastitom rukom napisao i ispunio g. Vukić, osoba koja je pri tome bila lično interesovana, a dijelili ih općinski sluga i detektivi.

Proti toj tako ružnoj i očitoj protuzakonitosti već u subotu jutro g. Vl. Kulić pošao je da protestira kod opć. upravitelja, koji se na sve moguće načine izvinjavao i bilo mu silno žao, da se to uopće pod njegovom „nepristranom“ i „uzornom“ upravom moglo dogoditi, da se „slučajno“ i „nehotice“ dogodilo. Izjavio je, da imaju pravo doći svi roditelji, i ako nijesu primili poziva. Ne znamo samo, zašto to nije naglasio odmah u oglasu ili za ovog upozorenja izdao novi oglas. Uvjeravao ga je još, kako tu nema s njegove strane nikakve pristranosti, niti će je biti sutra na izborima. Obećao je, da će izbori slijediti na isti način, kako se biraju seoske časti. Sve te lijepe stvari je on kazao i obećao, dakako bez obveze, da ih i izvrši. Glavno je njemu bilo, da je on tim postigao svoju svrhu: mnogi nijesu došli na izbore, jer nijesu primili poziva, a bez njega nijesu mogli doći na izbore po oglasu samog općinskog upravitelja, koji se nije pobrinuo, kako je bio dužan, da ih upozori, da u tom slučaju isto imaju pravo doći. Priznajemo da se to ipak nadoknadilo na drugi način: da su dobili poziv drugi, koji uopće nemaju djece ili im djeca ne polaze pučku školu, a koji bi bili sigurno za nj glasovali, da tu nije bilo gosp. Kulića, koji ih je dobro poznavao, pak nijesu mogli.

Nedolična i nasilna agitacija.

Naši protivnici u agitaciji za pobjedu svoje liberalne radikalno-demokratske listine na ovim izborima poslužili su se svim, pa i nedoličnim, nedopuštenim i nemoralnim sredstvima, koja su nas uprav iznenadila. Ta agitacija je počela već 15-20 dana prije. Upotreblili su sav raspoloživi službeni aparat, dozvali u pomoć sve pomoćne sile, naredili opći nastup, jer država je opasnosti: oni najdržavotvorniji, najveći rodoljubi, jedini sposobni ljudi, ne će više moći da vedre i oblače u našem gradu. I sve vjerne sluga dobro su shvatili tu pogibelj, koja bi i njima mogla biti sudbom nosna, poslušali su glas zapovijedi i dali se ozbiljno na posao. Imamo poraznih točnih i sigurnih informacija o toj njihovoj raboti i o silovitosti, nepoštenoj agitaciji, koja je naišla na opće osuđivanje i

izazvala najveću i najžešću reakciju kod svih naših svjesnih izbornika proti toj sili i teroru. Svašta se govorilo, lagalo, klevetalo proti našem rodoljubnom svećenstvu, nekima se čak prijetilo uapšenjima, progonima, nasiljima, gubitkom dozvole male prodaje na javnim trgovinama, visokim i dvostrukim porezima, izbacivanjem iz službe. Najgore je pak bilo, što se tim jasno dalo razumjeti mnogim državnim namještenicima i svim ovisnim ljudima od općine i općinskog upravitelja te od onih, čijim su posredovanjem dobili koju milost ili namještenje ili mu se nadaju, da će im se silno zamjeriti, a ako još nijesu dobili, da ih nikakone će ni dobiti glasuju li u vijeku i državi najveće slobode prema svom najdubljem uvjerenju. Znamo, da su se uprav radi toga neki morali da ustegnu od izbora, a drugi da su morali da glasuju iz tih obzira proti svom vlastitom uvjerenju. Njihovi brojni agitatori marno su dijelili roditeljima po gradu bijele cedulje s njihovim kandidatima, a da im nijesu ni kazali, o čemu se radi, za koga da glasuju, nego im se samo prijetilo, osobito težacima, da će se pokajati i zlo proći, ako za njih ne glasuju. Bilo je u žurbi i poslu i muško i žensko. Tražili su čak i od redovnica, da prigodom upisivanja djece u školu za njih agituju.

Medu svima agitatorima se svakako istakao i bio najzaslužniji g. učitelj Vukić,

taj "poznati i osvjedočeni" Jugoslaven, zapravo šef i glavni dirigent sve ove dične i poštene akcije i agitacije. Već 2-3 sedmice prije samog izbora obilazi gradom i kućama, te kupi od roditelja ne kakve potpise uz sažalno moljkanje: „Molim vas potpišite, radi se za moju korist, a vama ne će biti na štetu“. Drugima je opet tom prigodom govorio: „Spasite me. Hoće da me premjeste, istjeraju iz grada“. On se usudio poći i šefovima nekih ureda, pak preko njih dijeliti bijele cedulje njegovim činovnicima i podređenima, te tražiti, da glasuju za njihovu državnu listinu, za koju moraju biti svi državni namještenici. On se na sami dan izbora, kad je njegova nervoza bila na vrhuncu, nekim državnim namještenicima znao prijetiti premještenjem, ako ne dođu na biralište i za njih ne glasuju. Koliko to škodi ugledu i činovništvu, da ga se tako izrabljuje, i državi, proti kojoj se na taj ogavni način stvara očito nezadovoljstvo!

Naša protuakcija.

Ovakvoj se agitaciji nijesmo nadali. Zato se za stvar i ove izbore u početku nijesmo toliko ni zanimali. Mislili smo i čvrsto bili uvjereni, da našem gradu, koji je toliko prepatio kroz ove tri godine tuđinske okupacije, bar sada u našoj državi treba mira, međusobne snošljivosti i rada oko dobra našeg stradalog i ispačenog građanstva, te malo više brige oko podizanja našeg zapuštenog grada. Prevarili smo se. Zublja razdora i nevjerovatne nesnošljivosti dolazi eto sa strane onih istih, koji su dosad kod nas imali svu vlast u rukama i koji dosad nijesu još pokrenuli nikakvu ozbiljnu inicijativu, da se našem građanstvu pomogne, za napredak našeg grada nešto učini.

Izazvani njihovim tako grubim i nepravednim postupkom nijesmo mogli ni smjeli više mirovati ni ostati po strani. Zato smo se i mi istom tri dana pred izbore makli i zašli među naše građanstvo.

Bez prijetnja, zastrašivanja, obećanja, terora, sile, zavaravanja, otkrivajući namjere zastupnika protivne listine, uvjeravanjem, ljubavlju, dokazima, približili smo se našim građanima. Brzo su nas shvatili, pak smo ih bez velike buke i muke za se predobili. Do mnogih nijesmo u to kratko vrijeme ni došli, a isto su za nas glasovali ili bili spremni da glasuju. Moramo priznati, da su nam mnogo pomogli, za nas najviše agitirali sami protivnici svojeg nasilnog i nedoličnog agitacijom.

I ako smo tako malo i mirno i tiho radili, bili smo sigurni u uspjeh, jer dobro poznamo naše dobro, čestito i svjesno građanstvo, a i ono nas. S tom sigurnošću smo dočekali i pristupili na izbore.

Na biralištu.

Već dosta rano bilo je mnogo naših svjesnih birača. Držali su se prilično po strani ne htijuci nasrati na vrata, gdje je policija stražila i neki od nje s nekim našim pristašama ne najbolje postupala. Izbori su počeli pola sata kasnije, nego su bili urečeni istom u 10 i po, i ne na način, kako se biraju seoske časti. I ako su tako kasno počeli, u izbornoj dvorani već ujutro otežali su s poslom, a to sve stoga, što su odmah opazili, da ne stoje najbolje. Borba se vodila za dvije liste: njihovu sa dr. Smolčićem na čelu, prof. Trivom i ostalima, našu s Vi. Kulićem na čelu, kanonikom Bjažićem i ostalima. Redali su se izbornici i davali svoje glasove.

Ako je protivnička agitacija prije izbora bila onako nedolična i nasilna, za vrijeme izbora prevršila je svaku mjeru.

Očajna borba protivnika.

Agitiralo se, teroriziralo birače i u samom dvorištu, gdje su se vršili izbori i van dvorišta i po gradu. Mi smo to samo gledali i čudom se čudili. Da je svim tim dirigirao g. Vukić, i ako ga tu nijesmo mnogo videvali, to dobro znamo.

U tom časnom poslu isticali su se općinski redari, i osobito Mate Bujas i Jere Čavka, općinski poslužnici, koji su pred dvorištem, na vratima ulaza i u dvorištu dijelili biračima njihove cedulje uz prijetnje i uvrede. Za njima nije nimalo zaostajao Šime Luketa, koji je već prije 15 dana kao najvjerniji vođio najživlju agitaciju. I tu se on prijetio, silom turoa njihove cedulje, našim pristašama prijetio uapšenjima radi tobožnje bune protiv države, branio im i razgovor. To je bilo tim gore, što je poznat u gradu, a i on se tako gerira kao neki državni detektiv. To niječe i g. poglavar i g. Čurković, ali cijelo je njegovo držanje i inače, a osobito ovom prigodom takvo. Kojim pravom mu se onda dopušta, da ove nezakonitosti u tome svojstvu čini, nosi revolver i tim revolverom se pošlje podne prijeti bijednim ženama, kad su na silu rastjerali naše izbornike.

Hrabro se ponio i voda naših fašista činovnik Jadranske Banke g. Supilo, koji je na biralištu od

naših svjesnih izbornika dobio toliko zasluženih moralnih čuša, da bi se morao skriti pred čestitim ljudima, kad bi imao i malo osjetljiviju kožu. Ovaj se gospodin i inače ističe u našem gradu. Šteta, što sa zaslužnim pk. bratom nema ništa zajedničkog nego samo ime.

Desna mu je ruka bila pisar na aprovizaciji mladi g. Kačić, koji se toliko zaletio, pak stao i da psuje naše težake. Mi mu preporučamo, da se odveć ne ističe, jer bi se mogao opeći.

Nije spavao ni voda Sokola g. Fulgosi sa svojom četicom ni gosp. Kapitanović ni mnogi drugi, njihovi agitatori koji su se osobito istakli poslije podne za nedoličnog napadaja na svećenika Radića i bogoslova Zorića te nasilnog rastjeravanja naših svjesnih izbornika. No gotovo zaboravili smo spomenuti drž. redara Stošića, koji se zaboravivši na svoju službu vrlo gadno podnio. Kad je stao na vratima, pri koncu izbora, pitao je u jednog našeg izbornika cedulju, pak, jer nije vidio bijelu, otjerao ga, jer da su tobože već zaključeni izbori.

Za sve ovo je odgovoran g. općinski upravitelj, što je kao predsjednik ovih izbora sve to trpio i dopustio. To je žalosno, ali još žalosnije je, da je bilo Strančarsko držanje opć. upravitelja pri svemu vođenju i prekidu izbora.

Prije svega morao je ureći mnogo ranije izbore: u 7-8 sati, tako da mogu svršiti do podne. Znao je, koliko je izbornika, pak da se svi ni do sata ne će izredati, ako izbori počnu u 10 sati, a mogao je predvidjeti onako lijep odaziv roditelja, i ako ga nije želio. Kad to nije učinio, mogao je barem početi s izborima u 10 sati. To nije učinio, nego zakasnio za čitavo po sata, jer je morao do željeznice, da od dr. Krstelja, starog majstora u izbornim manevrima dobije upute za „nepriprano“ vođenje nedeljnih izbora.

Kako je bilo javljeno u oglasu, naznačeno u pozivima, obećano gosp. Kuliću, izbor se nije vršio na način, kako se biraju seoske časti, što bi bilo mnogo jednostavnije, zgodnije i pravednije i ne bi se dalo prigode tolikim izrabljivanjima, neugodnostima i protuzakonitostima. Na to je bio upozoren on od gosp. Kulića, ali nije uvažio, kao što nije uvažio ni vrlo pravedan i zgodan njegov prijedlog, da se pozovu ravnatelji mjesnih osnovnih škola i da se postavie po dva predstavnika interesiranih stranaka, koji će ustanoviti identičnost osobe, ni nikakav njegov opravdano učinjeni prigovor.

Kad bi vidio da izbornik ima u ruci cedulju s našim kandidatima, nije se trudio da tačnije pogleda u imenike upisanih roditelja i skrbnika izgovarajući se, da nije upisan (slučaj Marka Belamarića pok. Mate), dok je svome pristaši (slučaj Jovana Vukovića) znao primiti i odobriti glas, i ako ga je 10 časa prije uklonio, jer nije bio upisan u imenike, kad je došao sa jednim kojim mu drago posvjedočenjem.

Svoju pristanost i nepravednost je pokazao i tim, što je očito naumice i proračunano otežao s izborima, kad je vidio i bio upozoren, da su se gotovo svi njihovi izredali. Uprav zato, kao i da imaju

vremena, da upru zadnje sile, ne bi li još koga mogli prisiliti, da za njih glasuje, te da se dogovore za popodnevi incident rastjeranje izbornika i onako protuzakoniti zaključak izbora, u 2 sata popodne protupropisno je prekinuo izbore i urekao nastavak u 4 sata, i ako je pred dvorišten bio veliki broj izbornika, koji su tu od jutra na onoj žegi i suncu čekali. Ne sreća je htjela, da su gotovo svi bili naši. Zato se to i dogodilo. Do tada su oni imali 132 glasa, mi 119.

Nastavak i protuzakoniti zaključak izbora.

Za ovo vrijeme odmora dobivši sve informacije svojih pozuzdanika vidjeli su, da poštenim načinom ne mogu nikako pobijediti. Odlučili su dakle malo kasnije nastaviti izbore, još ono nešto svojih prve proturati na pokrajna vrata, na koja nije nitko smio ulaziti, dok dođu do malo veće većine, onda treba izazvati incident, rastjerati naše tu prisutne izbornike i završiti izbore sa svojom znamenitom i velikom „pobjedom“.

Za nastavka izbora sve se baš tako i dogodilo. Izbori su se nastavili mjesto u 4 sata u 4 i 35 časa. Nastupilo je sve njihovo raspoloživo osoblje za agitaciju, da smeta i vrijeda naše svjesne izbornike, kojih je sve više dolazilo. To je silno bolilo g. Vukića, koga je bilo uprav milo gledati, kako gubi svaku nadu u uspjeh, za koji je uložio toliko truda. Kad su se ipak jednom nastavili izbori, na glavna vrata naših nije moglo prodrijeti nego samih deset, pošto se njihovih 30 izredalo na pokrajnim vratima, na koja se prema dogovoru moralo samo izlaziti. Tomu su prigovorili neki naši pristaše, na što su ih protivnici stali najžešće napadati, vrijeđati, proti njima bjesniti: gotov incident. Po programu stvorilo se najedamput 25 redara, te pomoću poluslužbenih prisutnih fašista i nekih sokolaša te drugih glavnih agitatora rastjerali i raspršili prisutne, ali što je glavno, i naših oko 150 prisutnih izbornika, koji su tu čekali od ranog jutra. To je jedva i dočekao opć. upravitelj. Nakon svega toga poslao je vidjeti, da li još čeka koji izbornik. Naravski nije ga bilo. I sasma „zakonito“, „razumljivo“, „nepriprano“ zaključio je izbore, te proglasio, da je pobjedila njihova lista sa 33 glasa većine, jer su oni na ovako „poštenu način“ dobili 162 glasa, a mi 129.

Napadaj na svećenika Radića.

Za ovog rastjeravanja naših izbornik, malo prije, negoli je upravitelj ovako protuzakonito zaključio izbore, dogodio se nemili prostački napadaj na svećenika don Antu Radića, koji se prigodom onog incidenta tu našao i mirno stajao kao prosti promatrač. Dok on nije htio dopustiti, da ga jedan redar silom i udarom sablje po nogama kao kakvog krivca odatle otjera, napao je na nj poznati nemirnjak i agitator Nikola Bogdanović-Panjkota, stao ga vrijeđati, turio ga i počeo vikati: „Dolje crno-žuti; dolje izdajice i t. d. Ti nemaš prava ovdje stati“, što su prihvatili i svi okolni njegovi pristaše. U to naletio je na nj vlasnik „Hotel Kosova“ g. Frane Grubišić Jerkin žilom u ruci jako ga gurnuvši da zamalo

nije pao, uz pogrdne poklike ko bijesan vičući: „Mars, kakvog prava ti imaš ovdje stati!“ Htio ga je zatim i udariti, već je i zamahnuo bio, da se između nije postavila jedna žena i tek tada su nadošli dr. redari i samo udaljili napadača. Htio ga je dva puta udariti štapom i **Pere Blažević-Kalender**, da nije bio zapriječen, kao i dični **Šime Luketa**, koji se bio već i zaletio.

Napali su i uprav tada nadošia **bogoslova Zorića**, i to baš gosp. Fulgosi, voda Sokola i g. Kapitanović, koji mu je još imao srca dobaciti: „Lopove, lupežu“ valjda zaboravivši, što je u njemu pisao „Jadran“ i o njegovoj upravi s bjegunačkom menzom u Splitu, a da to nije opovrgao.

Ovaj napadaj duboko se kosnuo prisutnih i svega našeg građanstva. On je najbolje pokazao, koliko protivnici mrze naše svećenike, pa bili oni inače i mirni, čestiti, besprikorni, od svakoga štovani, žarki rodoljubi. Vidio se najbolje, njihov bijes radi današnjeg velikog neuspjeha i očajnosude sa strane svjesnog građanstva. Davno ne pamte naši Šibenčani, da bi tko od njih ovako drski i prostački napao javno svećenika rodenog Šibenčanina. Svi opet dobro poznaju svećenika Radića i znadu za njegovo bezprijekorno ponašanje, i kako se izvrsno i odlučno držao za tuđinske okupacije, te uz veliku pogibelj samopregorno služio narodnoj stvari, kako najbolje znadu i sami protivnici, radi čega ga oni i štiju. Zato je bilo tim veće opće negodovanje i ogorčenje radi ovog infamnog napadaja.

Pobjeda naša. — Pravda mora pobjediti.

Ovakve su bile pripreve za nedjeljne izbore, ovakva se za njih vodila agitacija, ovako su se oni vodili, prekinuli, nastavili i izvršili.

Svaki nepristani posmatrač mora priznati, da je sve svjesno i neodvisno građanstvo bilo s nama, da je naša pobjeda sigurna. I jest pobjeda je naša, radi koje se ponosimo, o kojoj smo uvjereni i mi i svi nepristani građani, koji znadu za sve ove protuzakonitosti.

Zbog ovog nasilja naših policaj-demokrata opravdano je ogorčenje svih naših izbornika, osobito onih, koji su na tako grub način lišeni svog roditeljskog prava, da povjere nadzor nad odgojem svoje dječeljudima svog povjerenja,

U nedjelju je povredena zamjena sloboda, zakon i naša građanska prava. Nanesena nam je velika neoprostiva nepravda.

Uložen je već utok, tražimo nove izbore, Očekujemo od više vlasti, da će sve to uvažiti, poništiti ove izbore, ne će dati sankciju ovom očitom nasilju i nepravdi, nego zamjčiti i osigurati našu slobodu i poštivanje zakona i naših prava. Mi to od nje sa sigurnošću očekujemo, da u nama opet oživi ono staro povjerenje, koje smo svi imali prigodom oslobođenja, a koje je ovakvim postupanjem u nama jako uzdrmano.

Pravda i pobjeda je naša!

Iz naših neoslobođenih krajeva.

„Satisfakcija“ za hajdučki napadaj na našeg namjesnika. Kako doznaje splitsko „Novo Doba“, 16. ov. mj. u Zadru vodila se rasprava protiv napadača na našeg namjesnika dr. Metličića, prof. Ježim i inž. Gasperrini-a. Predsjednik, koji je vodio raspravu, morao je narediti, da se iprazni dvorana radi buke, koju su izazvali i podigli prisutni Talijani u općinstvu, kad su čitani zapisnici s ispitima oštećenih u hrv. jeziku i kad je zastupnik oštećenih dr. Petricioli počeo svoj govor hrvatski. Pri tom ispražnjenju palo je dosta pogrdnih poklika proti našoj državi. Uvečer istog dana izrečena je ironija-osuda. Možemo reći, da su napadači ostali riješeni, jer su bili osuđeni samo na 1 i 2 sedmice tamnice računajući i vrijeme već provedeno u istražnom zatvoru. Zbilja lijepa zadovoljština našoj državi za onako drski napadaj na njezinog, visokog funkcionera! Znateljnjim smo znati, hoće li se naša vlada ovim i zadovoljiti, pak i preko ovoga mukom proći te na sve ove uvrede i izazivanja odgovarati kao i dosad lojalitetom i najvećom strogošću prema svojim državljanima za svaki najmanji napadaj na kojeg prostaka-talijanskog razbijača i fašistu.

Karakteristična drskost i bezobraznost. Kojim sve progonaima njesu izloženi i kakvim sve individuumima pušteni na milost i nemilost naši bijedni ljudi u III. zoni, i iz ovoga se lako može zaključiti. Naše uredništvo tu nedavno primilo je ovaj nazovispravak od gosp. poštovođe u Sutomišćici: „Ja sam (Bambara) onaj, koji sam Vam vratio listove (za amošnje vaše pretplatnike, op. ur.), a ne mo listonoša, koji nema nikakve ingerencije u uredu. I vraćat ću ih uvijek, kadgod budu donosili što lažna proti Talijanima Sutomišćice. Ako Vam koji bezobraznik ili nezalica javlja kakve vijesti, neka izade sa svojim imenom“. Uskorimo im oslobođenje, jer je njihov stanje zbilja nepodnosivo.

Kulturne vijesti.

Proslava Jotkrića spomen-ploče Josipu Runjaninu, ishitriću hrvatske himne bit će zastalno 9. X. 1921 u Vinkovcima. Za tu proslavu lijep je odaziv: mnoga su pjevačka društva iz cijele domovine najavila svoj dolazak. Pripreme su velike. Ponovno preporučamo svim našim čitateljima i rodoljubima, da što obilnijim doprinosom pripomognu ovu našu kulturnu slavu, koja iziskuje velike materijalne troškove. Doprinosi, koji će biti javno objelodanjeni, šalju se na: Predsjedništvo kluba hrvatskih književnika. — Osijek, Gajev trg. 4.

„Hrvatska Prosvjeta“ je za vrijeme rata bila jedini hrvatski književni list, koji je izlazio, i ako ne redovito svaki mjesec kao prije, a ono bar svaki drugi. Ona se uza sve ratne materijalne neprilike i manjkavost suradnje mnogih svojih suradnika, koji su se nalazili na ratištu, digla na takvu umjetničku visinu, da je natkrilila sve naše slične listove.

Iza rata, početkom ove godine „Hrvatska Prosvjeta“ je u svom razvitku učinila vrlo znatan korak naprijed. U našem narodu davno se osjećala potreba jedne kulturno-socijalne revije, osobito u krugovima inteligencije. Upravo da udovolji ovoj potrebi „Hrvatska Prosvjeta“ je ovom godinom proširila svoj djelokrug i na kulturno, socijalno, političko i znanstveno polje i počela da izlazi svakih 15 dana.

Dosadanjih deset brojeva sa svojim biranim, aktuelnim i učenim gradivom potpuno su zadovoljili svu našu javnost tako, da se ove godine znatno povećao broj njezinih pretplatnika i čitalaca. Da se radi osobite vrijednosti današnje „Hrvatske Prosvjete“ ova može uvezati i sačuvati, izlazi u knjigama, kako izlaze sve slične revije kod drugih kulturnih naroda. Svaka naime knjiga ima po 10 svezaka, koji su međusobna cjelina. Prva sveska druge knjige „Hrvatske Prosvjete“ izlazi na jesen, početkom školske godine. Ne bi smjelo biti ni jednog inteligenta, da propusti ovu prigodu i ne naruči „Hrvatsku Prosvjetu“ sa prvom sveskom, ako je već ne primaju.

Za današnje skupo doba godišnja je pretplata „Hrvatske Prosvjete“ upravo minimalna.

Pretplata na II. knjigu iznosi samo K. 50. Koji su već platili za I. i za II. knjigu K. 80, ne treba da više ništa nadomire. Uz ovu neznatnu pretplatu razumljivo, da list ne može izlaziti na kraj sa samim pretplatama. Sa svoje strane zato toplo preporučamo svima, koji mogu i razumiju potrebu i važnost ovakve revije, da je se sjetu uz pretplatu kojim dobrovoljnim, pak i najmanjim doprinosom. Pretplata se šalje i „Hrvatska Prosvjeta“ naručuje kod njezine: Uprave — Zagreb, Palmotićeva ul. 31. priz.

Naši dopisi.

Priuč-Sepurina, 19. rujna.

Do malo dana otvorit će se i po našim selima škole, a o otvoru naše, koja je već deset godina zatvorena, ni govora. To zaključujemo iz toga, što smo u službenom splitskom „Dalmatinskom Glasniku“ vidjeli, otvorene natječaje za razna mjesta naše pokrajine, ali ni spomena o natječaju učitelja za naše mjesto.

Pitali smo više puta, da nam se zasad otvori barem dvorazredna muška škola: u prostorijama Kursara jedan razred, a drugi u seoskoj kući, gdje je i prije stajala. Ali eto vidimo, da je sve to bilo uzalud.

Još jednom stavljamo na srce našem Kotarskom školskom Vijeću u Šibeniku, da nas ne zapusti, nego nam što prije providi koju učiteljsku silu, da naša djeca ne zaostanu u prosvjeti i dobroj odgoji za djecom ostalih okolnih sela.

Istodobno želimo, da u Mjesno školsko Vijeće budu izabrani i predstavnici roditelja po volji samih roditelja, kako je i po novoj odredbi predviđeno, a ne po želji općinskog upraviteljstva u Zlarinu, kao i dosada. Roditelji.

Savar (Dugi otok), 18. rujna.

Naša Vlada u Jugoslaviji udarila na komuniste. I ovdje ih imamo, ali ne toliko načelnih ni organizovanih koliko više praktičnih. Veći dio selo oteo nekim obiteljima jednu stranu goru i jedan poluotok. Hajde na pravdu, ne može se ništa postići. Zato se do svada i prijetnja dolazi često. Neke su obitelji baš kao robovi zastrašene i terorizirane od većine sela. Tu čine šteta jedan drugome skoro svaki dan. Kome ćeš se uteci? Zar karabinjerima na Božavi? Oni odgovaraju da oni nijesu tu za to. Zar općini ili sudu? I od njih slabe pomoći. Bilo bi nam mnogo lakše, da su karabinjeri u našem mjestu, što su u Božavi i Ižu, jer su nama baš najpotrebitiji radi ovih tužnih prilika.

Za naše je selo potrebno red i sila. I radi toga jedva očekujemo naše, da što prije dodu i uspostave narušeni mir i red, a opamete ove naše zulumčare. — Mješćanin.

Domaće vijesti.

Parastos za kralja Petra. Po odredbi Ministarskog Savjeta danas se drži po čitavoj Kraljevini parastos za pok. kralja Petra.

Za prenos tijela narodnog mučenika pok. Jere Šižgorića. Iz **Jirja** primili smo topli apel rodoljuba na sve rodoljube u douovini. U tom apelu ističu, kako je umoreni pokojnik pao kao žrtva u borbi i težnji za našu sadašnju državu. On je kao voda one poznate bune naše rodoljubne momčaci ratne mornarice na brodu „Sant Georg“ god. 1918 bio je strijeljan 7. veljače u Boci Koforskeje. Pravednost priznanje i hagnost zahtijevaju, da njegovi bivši drugovi u toj buni, sva naša rodoljubna javnost, a u prvom redu naša Vlada zauzmu i pobrinu, da se njegovo mlado mučeničko tijelo što prije prenese u njegovo rodno mjesto Zirje, kako je vruća želja i njih mještanina i njegove sirote ožalošćene majke i sve rodbine. To tim više žele, da i njima i njihovim pitomcima bude svetljetim nazorom, kako treba raditi, pregarati, do potrebe i život svoj dati za sreću, slavu i slobodu svoje otadžbine. Na koncu istog apela još moli, da bi se tom prigodom sjetiti kojim doprinosom njegove sirote majke Mare ud. Šižgovič, pok. Jose, koja je s njim izgubila svoj štiti i obranu u svojoj stnosti. I mi sa svoje strane toplo preporučimo i Vladu i svim rodoljubima ovaj apel naših rodoljuba iz Zirja, a sve naše nevino molimo, da ga u cijelosti ili barem u izvatku donese. Ime Jere Šižgorića ne smije preći u zaborav, nego se mora spominjati i ostati slavno zajedno s imenima ostalih naših junakih boraca i mučenika za naše narodno ujedinenje i slobodu.

Opće nezadovoljstvo sa Pribičevićevom školskom politikom. U cijeloj Bosni među Hrvatima i Muslimanima silno je nezadovoljstvo i ogorčenje zbog novih udžbenika za srednje i pučke škole. Opravdano se tuže, da su im tri četvrtine udžbenika najjednom tiskane ćirilicom i da se u njima nalazi mnoštvo drskih, prostačkih teških uvreda proti Hrvatima katolicima i muslimanima. Proti tome oštro prosvjeduju u svojoj štampi i prijetu se, da to oni ne će trpjeti, makar ne imali ni knjiga, ni nastavnika, ni prosvjete, ni škola. Evo tko sije mružnju i razdor, gosp. Pribičević!

Iz glavnog sekretarijata „Đačkog Doma Visokoškolača“ u Zagrebu. Kolege akademčari! Zidovi našega „Doma“ podignuti su, a za malo postavit će se i krov. Naše djelo odjeknut će nadaleko, te će ostati zabilježeno velikim slovima u historiji sveučilišne omladine svih naroda. U početku je rijetko tko vjerovao u uspjeh akcije, ali ipak su mnogi doprinijeli veće, a neki i ogromne svote za ostvarenje velebne ideje, da se studentima podigne „Dom“. Ma da je na taj način sakupljen lijep kapital za gradnju, ipak nije dosegao sume, koja je prema proračunu potrebna za izgradnju „Doma“, koji bi zadovoljio najnužnije potrebe daka. Glavno tajništvo vodi od početka gradnje veliku propagandu, a najuspješniju pomoću štampe, koju su rodoljubivi novinari ponudili kao sredstvo za uspjeh akcije. Ali je u prvom redu, kolege akademčari, na Vama dužnost, da zainteresujete naše rodoljube za ovu akciju, te da im predložite potrebu gradnje „Đačkog Doma“, kao i potrebu njihove pomoći. Osnujte u svim mjestima domovine odbore za pripomoć akcije, priredujte zabave, kon-

certe i predavanja, jer akcija treba mnogo novaca. Svi ste Vi moralno obvezani, da poradite čim ozbiljnije oko izgradnje svoga „Doma“. Kolege akademici, tražite povjerenike u mjestima svoga prebivališta i javite ih Glavnom tajništvu, da se mogu porazdijeliti sabirni arci, jer rad svakog pojedinca od nekoliko dana može osigurati dogradnju našega „Doma“.

- Armin Rimay, generalni tajnik.

Naš prvi pomorski zakon. Ministar pravde imenovao je posebnu komisiju, koja u sporazumu i prema uputama Zakonodavnog Savjeta, ima da izradi naš prvi pomorski zakon. Među drugim članovima te komisije nalazi se i naš poznati pravnik dr. Šilović.

Upisivanje na ljubljanskoj univerzi za zimski semestar 1921-22 god. vrši se od 1. do 8. listopada.

Predavanja „Jug. Matice“. Glavna podružnica „Jug. Matice“ u Ljubljani priređuje niz poučnih predavanja o prosvjetnim i privrednim prilikama naših zapadnih krajeva te o Slavenima u Italiji i Austriji. Predavač će prof. Ilesić od 21. ov. mj. redom u Osijeku, Vukovaru, Novom Sadu, Beogradu, Skoplju, Nišu, Kragujevcu, Sarajevu, Mostaru, Dubrovniku i Splitu.

Puškarska škola u Kranju. Ministarski Savjet usvojio je prijedlog generala Zečevića, da se u Kranju u Sloveniji, kao središtu naše puškarske industrije, osnuje puškarska škola, u kojoj će tečaj trajati 4 godine. Na tječaj za prijem pitomaca će se raspisati, čim se osnuje škola.

Radničko osiguranje. Sa novom uredbom o osiguranju naše radništvo nije zadovoljno. Doći će i do trzavica i do borba radi toga pitanja.

Vojna služba učitelja. Ministarstvo vojno i mornarice izdalo je naredbu, kojom se pozivlju u vojnu službu svi oni učitelji, koji su već služili u vojsci jednu godinu i položili oficirski ispit. Oni imaju da prime svoj časnički čin.

Iz katoličkog svijeta.

O Papinom pismu biskupu Bartolomasiu pisalo je najpovornije sve svjetsko novinstvo dajući mu velike važnosti. Tako ga opširno komentira i ugledna francuska novina „Journal des Debats“. U svom broju od 4. t. mj. list spominje odreku tršćanskog biskupa Karlina i progone, što ih je morao da pretrpi naš pok. učeni i veliki biskup Mahnić, te drži da Papina osuda fašizma i talijanske Vlade ima veliko značenje. Papa je ovim svojim pismom upozorio inozemstvo na nenormalne prilike u Italiji, pak će to sigurno imati i dobrih posljedica.

Na novoj katoličkoj universi u Milanu koja će se otvoriti sredinom studenoga, imenovan je prvim rektorom P. Angelo Gemelli.

Umro je kardinal Gusmini, nadbiskup u Bologni i nasljednik sadašnjeg Pape na bolonjskoj nadbiskupskoj Stolici.

Papinska medalja, kovana i za ovu godinu 1921. kao svake godine prigodom svetkovine sv. Petra i Pavla prikazuje na licu lik Njegovog Svetosti Benedikta XV., a na naličju našeg sv. Jeronima i sv. Efrema, kao spomen na godišnjicu sv. Jeronima i na proglašenje sv. Efrema učiteljem Crkve.

Gradani, upis u državni zajam još traje!

GRADSKJE VIJESTI.

Ministar pravde u Šibeniku. Kako doznajemo, imao bi u ponedjeljak popodne stići u naš grad, Ministar pravde g. Marko Gjuričić prolazeći Dalmacijom u svrhu inspekcije sudova.

Za nas je ovaj posjet važan, što možemo bez stranačkih averzija da pozdravimo u našem gradu u g. Ministru pravde prvog srbijanskog političara iza oslobođenja. Nama je ovaj njegov posjet i dolazak tim simpatičniji, što upoće g. g. visoki srbijanski političari ne vole dolaziti u naše krajeve. I baš to je bez sumnje jedan od glavnih uzroka, da je dosta krivo i slabo njihovo raspoloženje prema težnjama nas Hrvata za pravdom i slobodnim razvitkom.

Cij. ministar Gjuričić moći će se da na licu mjesta uvjeri, kako je osobito saobraćajna politika beogradske Vlade izolacijom sjeverne i srednje Dalmacije ne samo štetna, nego i protu državna. Napose to vrijedi za naš grad. Uz blizinu ugljenokopa u Siveriću i Velušiću te šumske industrije Steinbeis kao i obilje električne snage Šibenik bi mogao da bude jedna snažna gospodarska i industrijalna tačka u našoj mladoj državi, fim važnija, što je na moru. Uz mali interes naše vlade mogao bi Šibenik, da mnogo nadoknadi na onom, što je naš narod izgubio grabežljivošću naših pohlepnih susjeda.

Mi smo u više navrata naglasili potrebe našeg grada i dokazali, kako je željeznički spoj srednje Dalmacije životno pitanje ovih krajeva i našeg grada. Ne manje je važno pitanje našeg grada i izgradnja naše luke, bez koje opet ni spoja sa zaleđem ne će imati onog značenja, koje bi imao.

Ovom prigodom suviše je naglašivati gosp. ministru pravde kako je u pogledu sudstva sjedište Vrhovnog sudišta u Zagrebu jednodušna želja cijele Dalmacije. Veseli nas, da je to, shvaćajući dijelom g. ministar i prije te mu želimo najugodniji boravak u našem gradu.

Pomen za Kralja. Danas, četrdeseti dan po smrti slavnog i junačkog našeg kralja Petra I. bit će u katoličkoj i pravoslavnoj crkvi pomen, kojemu će prisustvovati sve vlasti i oglasništva raznih društava i korporacija.

Otvor mjesne kr. reformne realne gimnazije i kr. velike gimnazije. Odlukom Ministarstva Prosvjete od 6. augusta 1921. S. N. br. 11650 bila je zadržana velika gimnazija premještena u Šibenik i spojena sa ovom reformnom realnom gimnazijom. Redovito poučavanje u oba zavoda počinje 15. oktobra o. g. Upisivanje učenika za sve razrede izvršit će se od 25. septembra do 12. oktobra. Svaki učenik, koji se upisuje, ima da se lično prijavi. U slučaju bolesti ili neotklonive zapreke prijava može slijediti preko staratelja ili pismeno. Pri upisu imaju se podnijeti ove isprave: 1) godišnja svjedodžba školske godine 1920/21; 2) dva primjerka „školske domovnice“. Učenici bivše zadržanske gimnazije imaju osim ovih isprava još da prikažu krštenicu. Svaki učenik pri upisu platit će pet dinara propisane takse. Prijamni ispiti održat će se od 3. do 9. oktobra, a popravni i naknadni od 9. do 12. oktobra. Svi učenici koji imaju da polože bilo koji ispit, moraju u ustanovljene rokova biti prisutni u zavodu. - *Kr. Direkcija.*

Prosvjetno-zabavni skup ustanovio se u našem gradu, te je otvorio svoju čitaonicu u prostorijama „Hotel Krka“.

7% investicioni državni zajam Približuje se zadnji rok na upis tog

zajma. Stoga neka se imućniji sjete svoje dužnosti i upišu narodni zajam. Upisuje se kod Podružnice Zadrudne gospodarske banke, Glavna ul. 122. I. kat.

U fond Jug. Akad. Kluba u Šibeniku darovaše dinara: Knjižara Filip Babić 616, Ante Šupuk i Sin 500, Stipe Šare 200, Slavenska banka 200, Jadranska banka 100, Srpska centralna banka 100, Zadrudna gospodarska banka 100, Dr. Niko Subotić 100, Dr. M. J. Dominis 100. Stavljajući na srce i ostalima ovaj lijepi primjer, uprava najljepše blagodari.

Štipendije naših akademičara. Pokrajinska nam Uprava javlja sljedeću vijest; „U savezu sa raspisanim natječajem za štipendije na visokim školama u Kraljevini stavlja se zanimanim dacima na znanje, da će prema saopćenju Ministarstva prosvjete onim dacima, koji pohađaju univerzitet u Ljubljani, ljubljanski univerzitet podjeljivati štipendije za nastajnu školsku godinu. Molbe, koje su dosad stigle Pokrajinskoj Upravi za ljubljanski univerzitet, bit će istom prosljeđene“.

Izbori za sastav komisije za taksaciju poreza tečevine (industrije) za poreska društva III. i IV. razreda. Sastavljeni su već imenici birača za izbor biranih birača, koji su izloženi kroz uređovni dobnik u uredu Poreske kotarske vlasti svim zanimanima na uvid. Za poreski kotar Tijesno, koji ima pravo na 1 biranog birača od por. društva III. razr. i 5 od IV. razr., izbori će biti u nedjelju 25. ov. mj. u poreskom uredu u Tijesnom. Za poreski kotar Skradin, koji ima pravo na 1 biranog birača od por. društva III. razr. i 3 od IV. razr., izbori će biti u nedjelju 2. listopada u poreskom uredu u Skradinu. Za poreski kotar Šibenik, koji ima pravo na 2 birana birača, od por. društva III. razr. i 22 od IV. razreda, izbor će slijediti u nedjelju 9. listopada u uredu Poreske kotarske vlasti. Izbor je lični i usmeni u svim trima ovim poreskim kotarima za poresko društvo III. razr. bit će ujutro od 9 do 12 sati, a za ono IV. razr. popodne od 16 do 17 sati.

Priopćeno *

Gospodinu

Klaudiju Šupuku

u Šibeniku.

Pročitao sam Vašu ritiratu u br. 515. „Života“. Čudim se, da ste udarili u pravo advokatsko izmotavanje. Kod poštenih ljudi to ne ide. Vuk sit i koza cijela ne može da bude. Tko je pročitao moju otvorenu i javnu izjavu i ovu Vašu manzonijadu, vidi odmah, pri kome je istina. Vi, g. Šupuce, naprosto izvrćete činjenice, pa se svaki čas hvatate u stupicu.

Nije istina, da sam Vam zabranio predavanje, dapače sam radi njega odgodio blagoslov iza „Mise“. Ako sam Vam prijateljski i diskretno upozorio na okolnosti, to nije nikakva zabrana. Vi ste pokazali, da ste tim sporazummi, pa ste rado prihvatili poziv na objed. Jer ako ste u mojim riječima vidjeli nešto protunarodna, kako ste mogli doći, da sjedite sa *crnim dušama i narodnim izdajcima*; ako to nijeste vidjeli, kako je mogao uslijediti onaj nedoljčni napadaj? Gdje je razmjer između uzroka i učinka?!!

Ne sjećate se, da sam Vam ista spominjao o miljevačkom incidentu. A kako ste onda kazali, da imate u pripravi dosta oružnika. Pa ako je Gospino svetište, kako tvrdite, jedini

* Za članke pod ovim naslovom uredništvo ne odgovara.

uzrok, što bih Vam bio naveo proti predavanju, kako ste onda u napadaju od 11. kolovoza mogli reći, da smo se služili sa jezuitskim doskočicama? Dakle Vam je više razloga navedeno! Zbilja Vas, g. Šupuce, memorija slabo služi. A napokon ne kažete li u svom Priopćenom na kraju, da ste mislili na miljevačku aferu. E se non ridi!..

Iza objeda niste se oprostili ni zahvalili, nego smo Vas mi Fratri, po redovničkom običaju, pozdravili u znak dobrodošlice. Da ste se oprostili, ne bih Vam naredio kavu; a osobe se ne pozivlju, o kojima znaš, da će se povratiti.

Ja sam prije objeda naredio prevažanje svijeta, i brodovi su neprestano vozili: tri samostanska, jedan privatni i devet lađica. Svijet je stao nagomilan na obali, ponajviše ženske, jer su muški većim dijelom prije podne prevezeni, i prevažao se, kako je tko red uhvatio. U jagmi gotovo svake godine upane tkogod u plitku obalu. Gdje ste se Vi ukrcavali, palo je dvoje, a na ukrcavalištu s gornje strane otoka devetero. Kako vidite, ta tišma i jagma nije bila radi Vas, jer se kod broda prema nikome nema obzira, a i sami priznajete, da na Vam oružnici prokčili put. Prosvjeda nije bilo nikakvih, nego je palo nekih sasma drugih poklika, koje ovdje nije mjesta spominjati.

Uprava je samostana napolila gg. oružnike, neka najstrože paze, da se ne pokuša kakva zabava ili pjevanje na otoku. Ako su se ipak ovaj ili onaj momak i djevojka uzeli časovito za ruke, da poskoče i zapjevaju, zar su se oružnici, koji su inače držali najuzorniji red, mogli naći uvijek na svakom mjestu? I prostak vidi, da je to letimični abusus proti volji samostana, pa je čudno, da je na vas, inteligentnu osobu, to užasno djelovalo.

Samostanski brodovi voze svaki put 70-80 osoba. Toľko ih se s Vama prevezlo. A gdje je svijet, što se do tada, 2 s. poslije podne, prevezao? Pa kako ste onda mogli reći, da na suprotnoj strani nije bilo ni tridesetak osoba? Vidite, g. Šupuce, da je maćja trka do prvoga busa.

Vašim autom stiže se prije pol sata na Gjevrsku. Imali ste dakle čitav sat i po za predavanje, pa zašto ste to osujetili? Napokon, da ste nešto i zakasnili, nije bio oklad o glavu; a iz jednoga hica ne mogu se tući dva zeca.

Istina, da ste se iz Benkovec povratili u Skradin na ponoć; ali ste neke omladince našli na strani Dubravica, kad ste se iskrcali, i tu ih podjarili. Kako vidite, Vas u izmotavanju ni logika ne služi.

Kažete, da ste prema meni i nekim župnicima prijateljski raspoložen. Ala puste ironije! Lijepa li prijateljstva, kad te prijatelj, iza kako si ga srčeno pogostio, napane nevinu i nevažnu u javnoj štampi, da si *crna duša i odmetnik naroda* i t. d., a iz busije tuži Vladi — kako mi je preko Biskup. Ordinarijata saopćeno 14. VIII. t. g. Br. Pres. 8392/21 — da ne štujem državnu zastavu, jer da ju nijesam stavio na počasno mjesto. Usput spominjem, da se drž. zastava vijala na vrh zvonika sa strane Miljevača uz hrvatsku sa strane Rupa i papinsku sa strane Dubravica, a veličinom je obje zadnje nadmašivala. Pa tko ne će vidjeti tu zakulisne namjere, kad na Gjevrskama, kad u Skradinu, kad Vama pod nosom usred bijela Šibenika na pravoslavnim crkvama nigdje ne vije drž. zastava, nego samo srpska. I to nikoga ne vrijeđa, a meni se našililo hoće da nađe dlaka u jaju! Zašto g. Šupuce, zelus Vaš, te Vaše

bliže i šire okoline nije prema svakom jednak, ni po babu ni po stričevima, nego samo proti katoličkim svećenicima?!

Uvod Vašega Priopćenoga, g. Suptiče, pokazuje dušu onoga koji ga je pisao. Mi znamo, odakle puška puca, Ali znajte, da se fratri nijesu nikad igrali praznih riječi, nego izlazili sa djelima na srijedu. Za našu državu i naše narodno jedinstvo trpjeli smo i pregarali; progonjeni bili i u tamnice bacani. Kažite mi, kad hoćete, da recem, što imam o Vama. Što ste Vi za nj pretrpjeli i otkad datira Vaše jugoslavenstvo?

Da završim, Vi priznajte, da ste upotrebili preoštire izraze. Nijesu preoštiri izrazi, nego proste uvrede, pa Vam poštenje i dužnost nalaže, da ih popravite. Tomu ne treba presude odabranika. Izabrali ste javnu štampu na njoj ste dužni spor izravnati. Okaljali ste, treba da i očistite! Dok to ne učinite, Vi ste kod poštene javnosti prosti ocrnjivač, od koga mi sa gnušanjem i prezirom odvrćamo glavu i smatramo ispod časti držati i malo što do osobe, koja je imala smjelosti, da neistinito i nedolično drugoga napane, a nema je, da nanesenu uvredu popravi.

Visovac na Krči, 18. rujna 1921.

O. Vjekoslav Jurenović
gvardijan.

Oglasi se plaćaju po cijeniku koji se dobije u Upravi. Kod višekratnog oglašavanje znatan popust.

Najuspješniji dio naših oglasa je „Mali Oglasnik“.

➔ Pretplatite se na „Narodnu Stražu“. ➔

P. N. Svećenicima, Crkovenarstvima i Trgovcima javljam, da izrađujem iz pravog pčelinjeg voska svijeće u svim veličinama, koje se ne krive, ne kaplju, ne dime i ne udaraju patvorinom.

Svaku kolikoću pčelinjeg voska i meda kupujem.

U zamjenu svijeća primam okapine.

==== Cijene umjerene! ====

Vlasnik

Odlikovane Tvornice voštanih svijeća

Uladimir Rulić - Šibenik.

Pozor! Reklamna ponuda Vrijedi samo 20 dana!

Radi napuštanja moje zalihe satova šaljem unutar 20 dana svakom priposatelju ovoga, iz novina izrezanoga, oglasa jedan krasni remontoir-sat (za gospodu), valjano udešen, 30 sata idući uz trogodišnju pismenu jamčevinu uz reklamnu cijenu od 45 umjesto 85 dinara franko uz unapredno priposljanje dotičnog iznosa po preporučenom listu. Dostava sata obavlja se odmah preporučeno. Pouzeća obavljaju se jedino uz kaparu od 10 dinara.

Skladište satova
ADOLF MITH, ZAGREB
Samostanska Ul. 4.

Kalendar za 1922. godinu.

Danica K. 20 — s poštarijom K. 21'60. — Kalendar Srca Isusova i Marijina K. 16. — s poštarijom K. 18' — —
Naručuju se kod „Narodne Prosvjete“ Zagreb I., Pošt. pret. 109.

Tko nije član zadruga, neka novac pošalje unaprijed.

MALI OGLASNIK

Dva đaka prvih razreda mješovitih srednjih škola primila bi ugledna obitelj na stan i hranu. Prijaviti se Upravi lista.

Vinogradari, pozor! Bačava prodaje u velikoj količini — Crkovenarstvo župske crkve u Tučepima, kraj Omiša. Njemu se obratiti.

Marljiva domaćica, koja želi da ima solidne bječve i još k tomu lako zaradi lijepih para, neka kupi ručni pleteći stroj, koji je na prodaju u vrlo dobrom stanju, predratna roba, cijena umjerena. Uz dobro jamstvo isplativ i u mjesečnim obrocima. Obratite se na Upravu lista.

Kuća na četiri kata sa dućanom pod brojem 297 kod Kazališta prodaje se u sasvim dobrom stanju. Ponude prima vlasnik iste kuće.

Slavenska Banka d. d. Zagreb

prije

Narodna Banka d. d.

Podružnica ŠIBENIK

Centrala ZAGREB, Ilica br. 7.

Dionička glavnica	K 200,000.000.—
Uplaćena glavnica	K 100,000.000.—
Pričuva	K 30,000.000.—

PODRUŽNICE: Beograd, Brod n/S, Dubrovnik, Osijek Sombor, Sušak, Šabac, Vršac.

AFILIACIJE: Jugoslavenska industrijska banka, Split. — Bankhaus Milan Robert Aleksander, Wien I., Augustinerstrasse 8. — Balkan-Bank R. T., Budimpešta.

AGENCIJA: Buenos Aires (Argentina) pod protektoratom Nikole i Mihe Mihanovića brodovlasnika.

ZASTUPSTVA: Lima (Peru), La Paz, Oruro (Bolivia), Antofogasta, Valparaiso (generalni povjerenik Dr. Andro Svilokos) Punta Arenas, Santiago (Chile); Rio de Janeiro (Brazilija), Montevideo (Uruguay).

Prima uloške

na knjižice i tekući račun uz najpovoljnije uvjete.

Prima terminirane uloške

(Term-Deposits)

te ih ukamaćuje na 18 mjeseci sa 5½%

na 24 mjeseci sa 6%

Obavlja sve bankarske poslove najkulantnije.

Glavno Zastupstvo tvornica „Sufid“

Karbida, Kalciumcianamida i ostalih umjetnih gnojiva za državu S. H. S.

Grubišić & Comp.

ŠIBENIK (Dalmacija)

Upute i cijene daje tvrtka na zahtjev.

Brzjaviti: Cianamid

Telefon Br.

Zadružna Gospodarska Banka

D. D. Ljubljana

podružnica u Šibeniku (glavna ulica
u kući Br. 122) i. pod.

Prima novac na uloške i u tekućen računu uz povoljne
uslove.

Daje zajmove trgovcima, obrtnicima, posjednicima, ribarima
i brodarima.

Kupuje tuđi novac, čekove, zlato i vrijednote.

Prodaje proizvode svojih mnogih tvornica i svog velikog
robnog zavoda.

Podružnice: Maribor, Zagreb, Karlovac, Djakovo, Sombor,
Sarajevo, Split.

Šalje i prima novac na sve strane svijeta.

AMERIKA i AUSTRALIJA su u izravnoj vezi.

Putnici ne trebaju gotova novca za put, nego samo ček ili
pismo naše podružnice

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“

KNJIŽARA FILIP BABIĆ - ŠIBENIK (HRVATSKA KNJIŽARNICA - ZADAR)

Novo moderno uređen i povećan posao. — Potpuno skladište Hrvatskih
knjiga. — Veliki sortiment knjiga stranih jezika. — Tvorničko skladište
papira uz najjeftinije cijene. — Sav pribor za urede, općine i škole. —
Skladište školskih knjiga. — Prima pretplate na stručne i periodične
časopise svakog jezika i struke. — Muzikalije svake vrsti. — Pribor za
pisace strojeve Stenzil i Karbon-papiri.

Otprema brza i točna a cijene jeftine. — Solidna posluža.

Prva jugoslavenska odlikovana tvornica Maraškina i Likera PETAR BUZOLIĆ - SPLIT

Jadranska ul.

Telefon br. 274.

Proizvađa:

Prvoklasnu odlikovanu vrst: MARAŠKINA marke
„SOKOL“ i „TRIGLAV“.

Obljubljene LIKERE: Višnjevicu - Pelinkovac - Kru-
škovac, i t. d.

Cognac Medicinal - Cognac Vieux - Jamaica i Tea Rum.

RAKIJE: Borovicu - Šljivovicu - Travaricu.

SIRUPE: Marenu - Granatinu - Frambua - Limonadu.

CIJENE UMJERENE!

Otprema brza i tačna. — Cijenik se šalje trgovcima na zahtjev.

Aseptično liječenje i vadijenje zuba

Klijesta i svaki instrument kuba
... se pred očima pacijenta ...

MINISTARSTVO FINANSIJA KRALJEVINE SRBA, HRVATA I SLOVENACA

7% državni investicioni zajam god. 1921. u iznosu od Dinara 50,000.0000.

POZIV NA UPIS

Ministar finansija Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, na temelju Uredbe od 27. VI. 1921. DBr. 7941 uzakonjene članom 130. Ustava poziva na upis

7% državnog investicionog zajma godine 1921. u nominalnom iznosu od Dinara 500,000.000.

Ovaj je zajam investicioni i upotrebiće se isključivo u svrhu općega
dobra kao: opravke, dopravke i proširenja željezničkog saobraćaja, po-
dizanja novih, i dovršenja započetih željezničkih pruga, uređenja i po-
dizanja pristaništa, puteva, drumova i t. d.

Nominalni iznos zajma je Din. 500,000.000, izdan al pari, u koma-
dima po Din. 100, 500, 1,000, 5,000 i 10,000 u 50,000 serija po 100
brojeva, a kamate su 7% godišnje, koje se isplaćuju dekurzivno bez ika-
kovih odbitaka u polugodišnjim kuponima, i to 15. marta i 15. septembra
svake godine kod svih javnih blagajnica i ovlaštenih novčanih zavoda
bez ikakvih odbitaka poreza, biljega i taksa.

Prvi kupon dospijeva 15. marta 1922. Za vrijeme od 10 godina ovaj
se zajam ne može konvertirati, ni u tom roku kamatna stopa smanjiti.
U slučaju, da se zajam nakon 10 godina konventira, ima se sopstveni-
cima obveznica ponuditi isplata u nominalnom iznosu.

Zajam je amortizacioni i izdaje se na 50 godina. Amortizacija po-
činje 4 godine nakon emisije i vrši se jedamput godišnje, kod Generalne
Direkcije Državnih Dugova, izvlačenjem ili otkupom, po uređenom

Upis će se vršiti od 1. do 30. septembra 1921.

kod svih novčanih zavoda Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, po gore
spomenutim uslovima (za svakih 100 Din. obveznice Din. 100— u gotovom).

Za kontrolu upotrebe ovog zajma izabraće se jedan parlamentarni
odbor.

BEOGRAD, meseca jula 1921.

amortizacionom planu, koji je na obveznici utisnut. Zajam je obezbeđen
hipotekom, a potrebna suma za anuitet (kamate i amortizaciju) unosiće
se svake godine u budžet, a za pokriće službe u prvom redu dohodak
dotičnog investicionog objekta.

Kuponi zastaravaju za 5 godina nakon dospelja, a izvučene obveznice
30 godina nakon izvlačenja.

Zajam će biti kotiran na svim domaćim burzama.

Obveznice ovog zajma ravnopravne su sa ostalim državnim ob-
veznicama; uživaju pupilarnu sigurnost, mogu se polagati kao kaucije,
upotrijebiti za fondove, zadužbine, depozite, kod svih javnih blagajna i
privatnih poduzeća.

Obveznice mogu se lombardovati kod Narodne Banke Kraljevine
Srba, Hrvata i Slovenaca i njenih filijala, prema zakonskim propisama.

Obveznice i kuponi ovog zajma oslobođeni su svakog sadanjeg i
budućeg poreza i prireza, kako državnih tako i ostalih (oblasnih, okružnih,
sreskih i općinskih) kao i svih taksa i dažbina u Kraljevini.

Po utrošku celoga zajma podneće Ministar Finansija Narodnoj
Skupštini Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca izvještaj o celokupnoj
upotrebi njegovoj.

Ministar Finansija
Dr. Kosta Kumanudi v. r.